

PEDAGOGY AND EDUCATION

Академічна культура як система цінностей та норм у закладах вищої освіти в умовах дистанційного навчання

Попова Ольга Іванівна¹, Сапранкова Катерина Володимирівна²

¹ кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри початкової освіти;
Бердянський державний педагогічний університет; Україна

² здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти;
Бердянський державний педагогічний університет; Україна

Анотація. У дослідженні розглянуто вплив сучасного освітнього процесу на формування академічної культури здобувачів вищої освіти України з урахуванням євроінтеграції та впровадженням дистанційної форми навчання. Розглянуто поняття «академічна культура» та «академічна доброчесність» через призму інституційного та соціального підходів. Досліджено важливість дотримання академічної доброчесності в умовах дистанційного навчання, визначено інтенсивність розвитку інформаційно-комунікаційних технологій та їх вплив на академічну культуру здобувачів вищої освіти. Визначено аспект академічної культури на мікрорівні, практиці та впровадженні системи перевірки на плагіат. Розглянуто систему підвищення академічної культури як найважливішого аспекту розвитку академічної доброчесності серед здобувачів закладів вищої освіти. Проаналізовано основні елементи академічної культури здобувачів вищої освіти, досліджено організаційну культуру закладів вищої освіти у питанні розвитку академічної доброчесності серед здобувачів. Розглянуті аспекти морального та громадянського виховання, систему масової освіти під час дистанційного формату навчання як проблеми розвитку академічної культури у закладах вищої освіти. Розкрито питання реформи вищої освіти у аспекті розвитку академічної культури усіх учасників освітнього процесу.
Ключові слова: елементи академічної культури, академічна культура студентства, інформаційно-комунікаційні технології, академічне шахрайство.

Сучасний освітній процес як соціальний інститут визначає нові стандарти поведінки для всіх його учасників. Євроінтеграція актуалізує завдання щодо створення абсолютно нових моделей поведінки українських здобувачів вищої освіти, які мають керуватися морально-етичними цінностями та втілювати академічну культуру. Крім того, застосування дистанційних технологій усе частіше призводить до нехтування в студентському середовищі принципами академічної доброчесності, зниження рівня відповідальності за порушення її вимог.

PEDAGOGY AND EDUCATION

Поняття «академічна культура» розглядається вченими (Б. Буряк, М. Вовк, О. Кравчук, І. Пак, В. Ромакін, О. Семенов, І. Толмачова, Г. Хоружий, О. Цисельська, І. Черченко та інші) різних наукових галузей, що свідчить про його багатоаспектність.

У контексті структурного підходу дослідники О. Кравчук, О. Цисельська та Б. Буряк виокремлюють три основних елементи академічної культури: інституційний, соціальний та виробничий (промисловий). Для нашого дослідження важливі перші два, оскільки вони притаманні закладу вищої освіти, визначають його організаційну культуру і відображають соціальні очікування: збереження знань, масова освіта, громадянське виховання. Автори акцентують увагу на тому, що нові цінності поступово формуються і переважають над традиційними, а це свідчить про адаптацію закладів вищої освіти до змін у середовищі їхнього функціонування [1, с. 220].

Згідно з визначенням І. Толмачової та І. Черченко поняття «академічна культура студентства» – це комплекс моделей поведінки, які формуються в академічному оточенні в процесі асиміляції ціннісно-нормативного компоненту освітнього простору, внутрішньо інкорпорується особистістю та мають свій прояв у повсякденній академічній практиці. Дослідниці переконують, що академічна культура спрямована на визначення особливостей чинних освітніх систем, які дозволяють сприймати їх як унікальне культурне явище [4, с. 225].

Дослідниця І. Пак доводить, що впровадження дистанційного навчання відбувається на основі інтенсивного розвитку інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), зокрема використання глобальної мережі Інтернет та мультимедійних засобів. Це сприяє створенню нової парадигми освіти, яка базується на взаємодії здобувачів вищої освіти з навколишнім середовищем за допомогою відповідних засобів навчання (комп'ютери, гаджети, планшети тощо). На думку вченої, під час дистанційного навчання особливого значення набуває дотримання студентами академічної доброчесності. Можливість доступу до первинних джерел та перевірки наукових і кваліфікаційних робіт на плагіат сприяє не лише підвищенню якості освіти, але й виступає важливим стимулом для навчання [2, с. 97-98].

Цілком закономірно І. Пак звертає увагу на той факт, що аналіз академічної культури на мікрорівні базується на щоденних практиках студентської молоді. У зв'язку з цим у кожному закладі вищої освіти були розроблені положення, методичні матеріали, що регулюють поведінку здобувачів щодо

PEDAGOGY AND EDUCATION

дотримання ключових принципів академічної доброчесності та впровадження системного підходу до виявлення плагіату. Системність такої діяльності університетів актуалізується під час дистанційного навчання, оскільки стимулює студентів бути чесними під час виконання різноманітних завдань, написання курсових і кваліфікаційних робіт, тощо [2, с. 101–103].

Реформування системи вищої освіти, зокрема дотримання студентами принципів академічної доброчесності, є безумовно дуже важливим. Щоденна нульова толерантність до академічного шахрайства (списування, дослівного копіювання, перефразування й інших засобів) в умовах дистанційного навчання сприятиме формуванню академічної культури в кожному закладі вищої освіти. Погоджуємося, що це безпосередньо залежить від готовності студентства до пізнавальної діяльності, а саме наявності необхідних знань і навичок та бажання й інтересу до дотримання доброчесності під час освітнього процесу [1, 2, 3].

Отже, реалізація академічної доброчесності в закладах вищої освіти є ключовим аспектом в умовах дистанційного навчання, оскільки уможливорює нехтування принципами та стандартами етичної поведінки здобувачів. Важливим елементом покращення академічної культури університетів є впровадження системи перевірки студентських робіт на плагіат, що сприяє підвищенню якості освіти, є дієвим засобом формування академічної культури, стимулом до вироблення стійкої мотивації здобувачів бути чесними й порядними.

References:

- [1] Кравчук О. А., Цисельська О. В., Буряк Б. С. Сучасні дослідження академічної культури в системі вищої освіти. *Культурно-мистецькі та освітні практики*. 2022. № 40. С. 216–232.
- [2] Пак І. В. Академічна культура українського студентства: фактори формування та особливості прояву : дис. ... канд. соціол. наук : 22.00.04. Харків, 2019. 251 с.
- [3] Семенов О. М. Академічна культура дослідника: європейський та національний контексти : навч. посіб. / О. М. Семенов. Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2021. 218 с.
- [4] Толмачова І. М., Черченко І. О. Академічна культура як компетентність здобувача вищої освіти. *Міжгалузеві диспути: динаміка та розвиток сучасних наукових досліджень* : матеріали III міжнар. наук. конф. (Хмельницький, 27.01.2023). Хмельницький, 2023. С. 225–227.